

Vilki Kolins

**ŽENA
U
BELOM**

OTVORENA KNJIGA

BEOGRAD, 2025.

Naslov originala:
Wilkie Collins
The Woman in White

Prevod sa engleskog:
Dragan Golubović

Posveta prevodioca:
Uspomeni na moju majku Draginju

Vilki Kolins

ŽENA U BELOM

UVOD

Ovo je priповest o tome šta žensko strpljenje može da podnese i šta muška odlučnost može da postigne.

Kad bi mašinerija zakona mogla da zavisi od shvaćanja svakog slučaja sumnje i da preduzme svaki postupak ispitivanja, uz umerenu podmazujuću pomoć samo nafte ili zlata, događaji koji ispunjavaju ove stranice mogli bi da dobiju javno priznanje i u sudnici.

Ali, zakon je još, u izvesnim, neizbežnim slučajevima, unapred sluga dubokog džepa; a tu priповest treba ispričati, po prvi put, na ovom mestu. Kao što je sudija možda jednom čuo, tako će i čitalac pročitati sada, nijedna važna okolnost, od početka do kraja razotkrivanja neće biti zasnovana na rekla-kazala dokazu. Kada pisac uvodnih redova (imenom Valter Hartrajt) bude bliže nego ostali povezan sa zabeleženim incidentima, on će biti pripovedač. Kada ne bude, povući će se od pripovedanja; njegov posao nastaviće, od mesta na kome je on stao, druge osobe koje mogu da izlažu okolnosti po sopstvenom znanju, jasno i sigurno kao što je on pre njih.

Tako će, ovde iznesenu priповest, izlagati više pera jer je priču o prekršaju zakona na sudu izlagalo više svedoka – sa istim ciljem u oba slučaja, da istinu uvek predstave na najdirektniji i najrazumljiviji način i da proprate tok kompletnog niza događaja, čineći osobe najbliže povezane sa njima, u svakom sledećem stadijumu, učesnicima sopstvenog doživljaja, od reči do reči.

Neka dvadesetosmogodišnji učitelj crtanja, Valter Hartrajt, priča prvi.

PRVA EPOHA

Priču počinje g. Valter Hartrajt
(učitelj crtanja iz Klementove gostionice)

1

Bio je to poslednji dan jula. Dugo toplo leto je prilazilo kraju, a mi, umorni hodočasnici londonskih trotoara, počinjali smo da razmišljamo o oblačnim senkama na kukuruznim poljima i jesenjim povetarcima na morskoj obali.

Što se moje malenkosti tiče, leto koje prolazi ostavilo me je bez zdravlja, bez duha i, istini za volju, bez novca. Tokom protekle godine nisam upravljao svojim profesionalnim sredstvima pažljivo kao obično i sada me je sopstvena ekstravagancija ograničavala na to da jesen provodim ekonomično, između majčine kuće u Hampstedu i svog stana u gradu.

To veče, sećam se, bilo je mirno i oblačno; vazduh u Londonu bio je težak kao retko kad; udaljeni šum uličnog saobraćaja bio je retko slab; sporo kucanje života u meni i velikog gradskog srca oko mene, kao da su slabili zajedno, sporije i sporije, sa zalazećim suncem. Ustao sam od knjige nad kojom sam dremao više nego što sam je čitao i izašao iz stana da se nadišem hladnog noćnog vazduha u predgrađu. To je bila jedna od dve večeri nedeljno, koje sam navikao da provedem sa majkom i sestrom. Zato sam krenuo na sever, prema Hampstedu.

Događaji koje tek treba da ispričam zahtevaju da sada pomenem da mi je otac umro nekoliko godina pre perioda o kom ovde pišem i da smo moja sestra Sara i ja bili jedini živi od porodice sa petoro dece. Moj otac je bio učitelj crtanja pre mene. Njegov trud ga je učinio vrlo uspešnim u svojoj profesiji, a želja da obezbedi budućnost onima koji zavise od njegovog truda, gonila ga je, od kada se oženio, da

za osiguranje svog života odvaja mnogo veći deo svojih prihoda nego što većina muškaraca smatra da je neophodno odvajati u tu svrhu. Zahvaljujući njegovoj zavidnoj razboritosti i samopregoru, moja majka i sestra su posle njegove smrti ostale nezavisne od sveta kao što su bile i za njegovog života. Ja sam nastavio njegovim stopama i imao sve razloge da osećam zahvalnost za perspektivu koja me je očekivala na ulasku u život.

Tihi suton je još podrhtavao na najvišim grebenima pustare, a prizor Londona ispod mene beše utonuo u mračnu provaliju u senci oblačne noći kad sam stigao pred kapiju majčine kuće. Samo što sam pritisnuo zvonce, kad se vrata s treskom otvoriše, a moj dragi italijanski prijatelj, profesor Peska, pojavi se umesto sluge i požuri veselo da mi otvori, sa kreštavom strančevom imitacijom engleskog smeha.

Zbog njega samog, a mora mi se dozvoliti da dodam i mene, profesor zaslužuje počast da ga formalno predstavim. Jedna slučajnost ga je učinila začetnikom čudne porodične priče koju ove strane imaju svrhu da izlože.

Svog italijanskog prijatelja upoznao sam viđajući ga u izvesnim bogatim kućama u kojima je on podučavao svoj jezik, a ja crtanje. O njegovoj prošlosti sam tada znao samo to da je ranije predavao na univerzitetu u Padovi; da je Italiju napustio iz političkih razloga (čiju prirodu je odbijao da pomene bilo kome, bez razlike) i da je godinama u Londonu bio poštovan kao predavač jezika.

Mada nije bio pravi patuljak – jer je bio savršeno proporcionalan od glave do pete – Peska je bio, rekao bih, najmanje ljudsko biće koje sam ikada video van neke prostorije u kojoj se pokazuju. Markantan svuda, zbog svoje pojave, još više se isticao u svakom skupu ljudi bezopasnom ekscentričnošću svog karaktera. Ideja vodilja njegovog života kao da je bila obaveza da pokaže zahvalnost zemlji koja mu je dala azil i mogućnost da preživi svojski se trudeći da postane Englez. Ne zadovoljavajući se da toj naciji uopšteno oda

priznanje time što po pravilu nosi kišobran, kao i kamašne i beli šešir, profesor se dalje trudio da postane Englez po svojim navikama i zabavama, kao i ličnim izgledom. Nalazeći da se, kao narod, ističemo po ljubavi prema atletskim vežbama, čovečuljak se, u nevinosti svog srca, bezrezervno posvetio svim engleskim sportovima i razonodama, kad god je imao priliku da učestvuje u njima; čvrsto je uveren da može da usvoji naše nacionalne zabave na otvorenom samo naporom volje, isto kao što je usvojio naše nacionalne kamašne i naš nacionalni beli šešir.

Viđao sam kako rizikuje svoje ekstremitete lakomisleno u lovu na lisice, kao i na terenu za kriket; nedugo zatim video sam kako isto tako lakomisleno rizikuje život u brajtonskom moru.

Tamo smo se sreli slučajno i kupali se zajedno. Ako bismo učestvovali u bilo kojem sportu specifičnom za moj narod, naravno, dobro sam pazio na Pesku; ali pošto su stranci uopšte sasvim sposobni da vode računa o sebi u vodi, kao i Englezi, nikad mi nije palo na pamet da bi plivačka veština mogla biti samo još jedna na spisku muževnih sportova koje je profesor mislio da može brzo da nauči. Ubrzo pošto smo obojica izleteli sa obale, zaustavio sam se, primetivši da me moj prijatelj ne prati i okrenuo se da vidim šta je s njim. Na svoj užas i zapanjenost, između sebe i obale sam ugledao samo dve male, bele ruke, koje su na trenutak zamahale iznad površine vode, a zatim mi nestale sa vidika. Kada sam zaronio za njim, jadni čovečuljak je mirno ležao sklupčan na dnu, u jednom udubljenju i izgledao mi mnogo manji nego što sam ga video ikada pre. Tokom nekoliko proteklih minuta dok sam ga izvlačio, vazduh ga je osvestio i on se, uz moju pomoć, popeo uz brodsko stepenište. Pošto se delimično oporavio, vratila mu se i čudesna iluzija o temi plivanja. Čim su zubi prestali da mu cvokoću i čim je mogao da progovori, osmehnulo se bezizrazno i rekao kako mora da ga je uhvatio grč.

Pošto se sasvim oporavio i pridružio mi se na plaži, njegova topla južnjačka priroda se u trenu probila kroz sva veštačka engleska ograničenja. Obasuo me je najluđim izrazima naklonosti – uzvikujući strasno, na svoj preterani italijanski način, da mi je njegov život od sada na raspolaganju – i da neće biti srećan dok ne nađe mogućnost da mi izrazi svoju zahvalnost tako što će mi učiniti neku uslugu koju ću ja pamtititi do kraja svojih dana.

Dao sam sve od sebe da prekinem kišu njegovih suza i zakletvi uporno pominjući celu tu avanturu kao dobru temu za šale; naposljetku sam, čini mi se, uspeo da umanjim Peskin sveobuhvatni osećaj obaveze prema meni. Tada mi ni na kraj pameti nije bilo, kao ni kasnije, kada se naš prijatni izlet završio – da će mu se prilika da mi se oduži, za kojom je moj zahvalni drugar tako žarko čeznuo, ubrzo ukazati; da će je on zgrabiti istog trenutka; da će, učinivši to, usmeriti sve moje postojanje u sasvim novom smeru, i promeniti moje viđenje samog sebe gotovo do neprepoznatljivosti.

Ali to se desilo. Da nisam zaronio za profesorom Peskom kada je ležao na svom ležaju pod vodom, siguran sam da nikada ne bih saznao za pripovest koju ove stranice treba da ispričaju – i verovatno nikada ne bih ni čuo ime žene koja je živela u svim mojim mislima, koja je preuzela svu moju energiju, koja je postala vodeći uticaj koji sada upravlja mojim životom.

2

Peskino lice i ponašanje, te večeri kada smo se sreli na kapiji moje majke, bilo je više nego dovoljno da mi kaže kako se nešto neobično dogodilo. Međutim, bilo je sasvim besmisleno da mu odmah zatražim objašnjenje. Mogao sam samo da pretpostavljam, dok me je obema rukama vukao u kuću, znajući moje navike, da je u kuću došao da bi bio sigu-

ran da će me videti te večeri i da ima da mi kaže neke neuobičajeno dobre vesti.

Upali smo u kuću vrlo naglo i nedostojanstveno. Moja majka je sedela pored otvorenog prozora, smejući se i hladeći se lepezom. Peska je bio jedan od njenih miljenika i njegove najluđe ekscentričnosti uvek su bile prihvatljive u njenim očima. Draga moja! Od prvog trenutka kada je saznala da se mali profesor duboko i zahvalno vezao za njenog sina, širom mu je otvorila svoje srce i sve njegove zbunjujuće strane specifičnosti prihvatala zdravo za gotovo, čak i ne pokušavajući da shvati bilo koju od njih.

Moja sestra Sara, uz svu prednost mladosti, bila je, začudo, manje prijemčiva. Bila je sasvim pravedna prema divnim osobinama Peskinog srca, ali nije mogla da ga prihvati bezuslovno, kao što ga je prihvatila moja majka, zbog mene. Njen ograničeni osećaj pristojnosti digao se protiv Peskinog urođenog prezira prema izgledu i uvek je bila neshvatljivo zaprepašćena majčinom bliskošću sa tim ekscentričnim malim strancem. Primetio sam, ne samo u slučaju moje sestre, već i kod drugih, da mi iz mlađe generacije nismo ni približno tako srdačni i impulsivni kao neki od naših starijih. Neprestano viđam starije ljude, oduševljene i uzbuđene mogućnošću nekog očekivanog zadovoljstva, koje ne uspeva da poremeti mir njihovih opuštenih unuka. Da li smo, pitam se, zaista tako originalni momci i devojke kao što su naši stariji bili u svoje vreme? Je li veliki napredak u obrazovanju napravo tako veliki korak i jesmo li mi u ovom današnjem vremenu toliko napredovali?

Ne pokušavajući definitivno da odgovorim na ta pitanja, mogu da napišem bar da nikada nisam video majku i sestru zajedno u Peskinom društvu, a da mi majka ne izgleda kao mlađa od njih dve. U ovom slučaju, na primer, dok se starija žena slatko smejala detinjastom načinu na koji smo uleteli u kuću, Sara je zabrinuto skupljala deliće razbijene